

Bezoekadres
Blikkenburgerlaan 2
3703 CV Zeist

T 030 691 45 18
F 030 698 21 80

Postadres
Postbus 16
3700 AA Zeist

www.osgs.nl
info@osgs.nl

Datum
Januari 2015

Onderwerp
Pestprotocol

Contactpersoon

Pestprotocol Openbaar Lyceum Zeist

Inhoudsopgave

1	Inleiding	3
2	Pesten	3
2.1	wat is pesten?	3
2.2	de gepeste leerling	4
2.3	de pester	4
2.4	de meelopers en de andere leerlingen	4
2.5	de gevolgen van pesten	4
3	Het pestprotocol	5
3.1	uitgangspunten	5
3.2	de vijfsporenaanpak	6
3.3	preventieve maatregelen	7
3.4	praktische maatregelen	7
4	Het stappenplan na een melding van pesten	7
4.1	de vakdocent en medeleerlingen	7
4.2	de mentor	7
4.3	de jaarlaagcoördinator	8
4.4	de directie	8
4.5	de orthopedagoog	8
5	Digitaal pesten	9
5.1	wat is digitaal pesten?	9
5.2	het stappenplan na een melding van digitaal pesten	9

1 Inleiding

Het Openbaar Lyceum Zeist wil een veilige omgeving bieden waarin alle leden van de school op een sociale en verdraagzame manier met elkaar omgaan. Het pestprotocol dient bij te dragen aan een veilig schoolklimaat voor alle leerlingen en medewerkers.

2 Pesten

2.1 Wat is pesten?

Pesten is een stelselmatige vorm van agressie waarbij één of meer personen proberen een andere persoon fysiek, verbaal of psychologisch schade toe te brengen. Er zijn drie basale kenmerken van pesten. Ten eerste heeft de pester de bedoeling iemand leed te berokkenen (intentie). Ten tweede vindt het pesten herhaaldelijk en over een langere periode plaats (herhaling over tijd). Ten derde is er een verschil in macht tussen dader en slachtoffer (machtsverschil). Pesten kan zich op verschillende manieren manifesteren. Enkele voorbeelden:

- verbaal: vernederen, belachelijk maken, beledigen, schelden, dreigen, met bijnamen aanspreken;
- fysiek: trekken aan kleding, duwen, schoppen, slaan, krabben, knijpen, aan haren trekken;
- materieel: spullen opeisen, afpakken of kapot maken;
- uitsluiting: iemand negeren, weglopen, de rug naar iemand keren, geen deelname aan activiteiten;
- indirect: roddelen, anderen aanzetten iemand buiten te sluiten;
- achtervolgen: opjagen en achterna lopen, klem zetten of rijden, opsluiten;
- afpersing: dwingen om geld of spullen af te geven.

Er wordt een onderscheid gemaakt tussen plagen en pesten. Bij plagen is er sprake van incidenten. Plagen gebeurt vaak spontaan, is niet van lange duur en is onregelmatig. Bij plagen zijn leerlingen gelijk aan elkaar. Plagen gebeurt zonder kwade bijbedoelingen waardoor de geplaagde geen blijvende psychische en/of fysieke schade oploopt. De geplaagde is in staat zich te verweren.

2.2 De gepeste leerling

Een kind wat kans loopt om gepest te worden, kan de volgende kenmerken in meerdere of mindere mate bezitten: een kind is vaak fysiek zwakker dan gemiddeld, heeft een negatief zelfbeeld en ziet zichzelf dan ook als onaantrekkelijk en waardeloos. Het is minder zelfverzekerd, wat verlegen, gevoelig en introvert. Kortom, het is een kind waarvan je zegt dat het niet weerbaar is.

Kinderen die gepest worden, zoeken ieder voor zich een manier om daarmee om te gaan. Grofweg zijn deze manieren in twee categorieën in te delen: teruggetrokken, passief gedrag en uitlokkend, provocerend gedrag. Het passieve gedrag uit zich in zich nog meer terugtrekken, huilen, zich angstig en onzeker voelen. De reactie van het kind bevestigt dus het gedrag waardoor het gepest wordt. Het provocerende gedrag uit zich in boos worden en terug vechten, in ieder geval een poging daartoe.

2.3 De pester

Pesters hebben over het algemeen een agressief reactiepatroon. Jongens die pesten, combineren dat meestal met fysieke kracht. Pesters hebben vaak een positievere houding tegenover geweld dan hun leeftijdsgenoten. Zij kunnen zich vaak slecht inleven in hun slachtoffers en voelen zich nauwelijks verantwoordelijk voor hun daden. Pesters zijn alleen niet geliefd bij leerlingen die bang voor ze zijn. De rest van de klas blijft pestkoppen leuk vinden. Pesten wordt zelfs vaak strategisch ingezet: het maakt populair. Pesters kiezen daarom voornamelijk 'zielige' en 'onpopulaire' slachtoffers uit om geen sociale status te verliezen.

2.4 De meelopers en de andere leerlingen

Meelopers zijn leerlingen die incidenteel meedoen met het pesten. Dit gebeurt meestal uit angst om zelf in de slachtofferrol terecht te komen. Het kan echter ook zo zijn dat meelopers stoer gedrag wel interessant vinden en dat ze denken in populariteit mee te liften met de pester. Verder kunnen leerlingen meelopen uit angst vrienden of vriendinnen te verliezen. De meeste leerlingen houden zich afzijdig als er gepest wordt. Ze voelen zich wel vaak schuldig over het feit dat ze niet in de bres springen voor het slachtoffer of hulp inschakelen.

De aanwezigheid van een vriendengroep die toekijkt en niet optreedt tegen het pesten, vergroot de kans dat het pesten doorgaat. Leeftijdsgenoten kunnen een beschermende werking hebben, wanneer zij vriendschap sluiten met of opkomen voor de leerling dat gepest wordt.

2.5 De gevolgen van pesten

Pesten is niet alleen schadelijk voor de gepeste leerling, maar ook voor de pester zelf en voor niet-betrokken toeschouwers.

Gevolgen voor de gepeste leerling

Een eenmalige pestervaring is zelden erg traumatiserend, ook als die heel ernstig is. Vooral leerlingen die herhaaldelijk en op verschillende manieren zijn gepest, hebben last van sociale en emotionele problemen. Uit verschillende onderzoeken blijkt dat gepest worden gevoelens van eenzaamheid en depressie vergroot en bestaande problemen verergert. Slachtoffers gaan zichzelf door het pesten minder leuk vinden, vertrouwen hun leeftijdsgenoten niet en zijn bang om naar school te gaan. Die gevoelens kunnen leiden tot verder isolement en diepere depressie en nog meer pestgedrag uitlokken. Leerlingen die aan het begin van het schooljaar gepest worden, hebben een aanzienlijk grotere kans dat ze zes maanden later in datzelfde schooljaar ook gepest worden. Bovendien hebben ze vaker last van psychosomatische klachten, zoals hoofdpijn, slaapproblemen, buikpijn, bedplassen en vermoeidheid.

Gevolgen voor pesters

De gevolgen voor pesters zijn op korte termijn nog niet negatief. Zolang ze op school zitten, kunnen ze zich vaak goed staande houden. Hun schoolprestaties zijn beter dan die van gepeste leerlingen en hun populariteit en zelfwaardering zijn ook groter. Vaak is er wel sprake van een zogenaamde schijnpopulariteit: klasgenoten bewonderen de pesters, maar tegelijkertijd zijn ze ook bang voor ze. Ze lijken populair, maar zijn het daadwerkelijk niet.

Op de lange termijn kunnen pesters echter wel sociale problemen krijgen. Een pestende leerling leert dat het doelen kan bereiken zonder op een sociaal aangepaste manier met anderen te onderhandelen. Daardoor kan hij uiteindelijk onaangepaste gedragspatronen krijgen.

Gevolgen voor klasgenoten

De hele klas kan last hebben van pesten. De verstoring en afleiding die het pesten veroorzaakt hinderen het leren. Op dagen waarop niet-betrokken kinderen iemand gepest zien worden, vinden ze school minder leuk. Leerlingen die dagelijks geconfronteerd worden met pesten krijgen bovendien de boodschap dat toeschouwers niet ingrijpen, slachtoffers verdienen wat ze krijgen, macht belangrijker is dan rechtvaardigheid en dat volwassenen niet goed voor kinderen zorgen.

3 Het pestprotocol

3.1 Uitgangspunten

Het pestprotocol vormt de verklaring van de vertegenwoordiging van de school en de ouders waarin is vastgelegd dat we pestgedrag op school niet accepteren en volgens een vooraf bepaalde handelwijze gaan aanpakken. Een dergelijk protocol kan alleen functioneren als aan de volgende voorwaarden is voldaan:

- Pesten moet als een probleem worden gezien door alle direct betrokken partijen; docenten, onderwijsondersteunend personeel, directie, ouders en leerlingen;
- De school is actief in het scheppen van een veilig, pedagogisch klimaat waarbinnen pesten als onacceptabel gedrag wordt ervaren;
- Docenten en onderwijsondersteunend personeel moeten pesten kunnen signaleren en vervolgens duidelijk stelling nemen tegen het pesten;
- De school dient te beschikken over een directe aanpak wanneer het pesten de kop opsteekt;
- De school ontplooit preventieve (les)activiteiten.

3.2 De vijfsporenaanpak

Voor het bestrijden van pestgedrag volgt de scholengroep een vijfsporenaanpak. Binnen deze schoolbrede aanpak wordt pesten als een systemisch probleem gezien dat niet op te lossen valt met één enkele interventie op één enkel niveau. In deze aanpak worden interventies op het individuele, klassikale en schoolniveau gecombineerd ingezet. De vijfsporenaanpak is gericht op de verschillende partijen die betrokken zijn bij pesten: de school, de gepeste leerling, de pester, de klasgenoten en de ouders.

De algemene verantwoordelijkheid van de school

De scholengroep zorgt dat alle medewerkers voldoende informatie hebben over het pesten in het algemeen en het aanpakken van pesten in de eigen groep en de eigen school. De scholengroep werkt aan een goed beleid rond pesten, zodat de veiligheid van leerlingen binnen de school zo optimaal mogelijk is.

Steun bieden aan de leerling die gepest wordt

Er wordt naar de leerling geluisterd en het pestprobleem wordt serieus genomen. Met de leerling wordt gekeken naar mogelijke oplossingen voor het pestprobleem. Er wordt gezorgd voor follow-up gesprekken. Indien nodig aanbieden van hulp door de orthopedagoog.

Steun bieden aan de pester

Er wordt met de leerling gesproken over wat pesten voor de ander betekent. Met de leerling wordt gekeken naar mogelijke oplossingen voor het pestprobleem. De leerling wordt geholpen om op een positieve manier relaties te onderhouden met andere leerlingen. Er wordt gezorgd voor follow-up gesprekken. Indien nodig aanbieden van hulp door de orthopedagoog.

Het betrekken van de klas bij de oplossingen voor het pestprobleem

De mentor bespreekt met de klas het pesten en benoemt de rol van alle leerlingen hierin. Met de leerlingen wordt gesproken over mogelijke oplossingen voor het pestprobleem en wat de klas zelf kan bijdragen aan een verbetering van de situatie. De mentor geeft regelmatig aandacht aan de gemaakte afspraken en oplossingen.

De ouders van zowel de gepeste leerling als de pester steunen

Ouders die zich zorgen maken over pesten worden serieus genomen. De mentor houdt de ouders op de hoogte van pestsituaties. De school geeft informatie en advies aan de ouders in het omgaan met hun gepeste of pestende leerling. De school werkt samen met de ouders om het pesten aan te pakken. De orthopedagoog verwijst de ouders indien nodig naar externe hulpverlening.

3.3 Preventieve maatregelen

Elke mentor bespreekt aan het begin van het schooljaar de algemene afspraken over het vermijden, signaleren en omgaan met pestgedrag, waaronder ook digitaal pesten. Het onderling plagen en pesten wordt hierbij genoemd en onderscheiden. Tevens bespreekt de mentor in zijn klas het pestprotocol. Ook wordt duidelijk gesteld dat pesten altijd gemeld moet worden bij de mentor en niet als klikken, maar als hulp bieden of vragen wordt beschouwd. Indien een mentor of docent daartoe aanleiding ziet, besteedt hij expliciet aandacht aan pestgedrag in een groepsgeprek.

Praktische maatregelen

De scholengroep besteedt veel aandacht aan de sociale en fysieke veiligheid van haar leerlingen en medewerkers. Naast een aantal fysieke hulpmiddelen zijn er tijdens wisselmomenten en in pauzes medewerkers die toezicht houden.

4 Het stappenplan na melding van pesten

Onze scholengroep pakt het pesten aan vanuit de zorgstructuur. Hierin spelen de mentor en de jaarlaagcoördinator een belangrijke rol. Verder kan de directie en de orthopedagoog ook betrokken worden in het stappenplan.

4.1 De vakdocent en medeleerlingen

De vakdocenten en medeleerlingen hebben vooral een signalerende rol. Wanneer zij pesten waarnemen of redenen hebben om pesten te vermoeden, wordt er van hen verwacht dat zij hierop adequaat reageren en een melding doen bij de betreffende mentor om hulp in gang te zetten.

4.2 De mentor

- 1 Wanneer het pesten plaatsvindt in klassenverband, praat de mentor eerst met de gepeste leerling en later met de pester apart. Vervolgens organiseert de mentor een gesprek tussen beide leerlingen en probeert tot goede afspraken te komen.
- 2 De mentor bespreekt direct het vervolgtraject indien het pesten zich herhaalt.
- 3 De mentor praat met de klas. Dit is belangrijk in verband met de het herstellen van de groeps sfeer en om te benadrukken welke verantwoordelijkheid ieder groeps lid heeft.
- 4 Indien het probleem zich herhaalt, meldt de mentor het gedrag aan de jaarlaagcoördinator van de leerling(en). Hij overhandigt de jaarlaagcoördinator het dossier met daarin de gebeurtenissen en de afspraken die zijn gemaakt.

4.3 De jaarlaagcoördinator

- 1 De jaarlaagcoördinator neemt de rol van de mentor over bij herhaling van het pestgedrag binnen de klas of wanneer het pesten frequent het klassenverband overstijgt.
- 2 De jaarlaagcoördinator heeft zo nodig een gesprek met de gepeste en de pester apart of organiseert direct een gesprek tussen beiden.
- 3 De jaarlaagcoördinator adviseert zo nodig, zowel aan de pester als de gepeste, hulp op vrijwillige basis door de orthopedagoog.
- 4 De jaarlaagcoördinator stelt alle betrokken ouders op de hoogte wanneer er sprake is van recidief gedrag, verzoekt hen om met hun kind te praten en stelt hen op de hoogte van het vervolgtraject.
- 5 De jaarlaagcoördinator bespreekt de mogelijkheden tot hulp met de ouders.
- 6 De jaarlaagcoördinator koppelt alle informatie weer terug naar de mentor.

4.4 De directie

De jaarlaagcoördinator kan de directie inschakelen als er sprake is van een zeer ernstig pestprobleem. De directie kan in dit geval van de bovenstaande stappen afwijken: het oproepen van ouders, aangifte bij de politie, contact met vertrouwensinspecteur, interne contactpersonen en externe vertrouwenspersoon schorsing en eventuele verwijdering van school behoren dan tot de mogelijkheden.

4.5 De orthopedagoog

De orthopedagoog ondersteunt waar nodig mentoren, jaarlaagcoördinatoren en directie tijdens de verschillende fasen in het stappenplan. Indien nodig geeft de orthopedagoog individuele begeleiding aan de betrokken leerlingen en verwijst ouders door naar externe hulpverlening voor hun kind.

5 Digitaal pesten

5.1 Wat is digitaal pesten?

Digitaal pesten, ook wel cyberpesten genoemd, is het pesten via elektronische middelen, zoals e-mail, mobiele telefoon en het internet. Het pesten zelf is meestal niet anders dan bij traditioneel pesten: het gaat vaak om uitschelden, belachelijk maken en buiten sluiten. De impact en de aanpak is wel anders. Enkele voorbeelden:

- beledigen via what's app, mail of chat;
- misleiden via internet of mobiele telefoon;
- bedreigen via internet of mobiele telefoon;
- roddelen via internet
- inbreken in iemands mailbox of chatprogramma;
- wachtwoorden veranderen, stelen en misbruiken;
- foto's van mobieltjes en webcam op internet plaatsen;
- privé gegevens op een site plaatsen;
- virussen sturen.

5.2 Het stappenplan na melding van digitaal pesten

Bij digitaal pesten wordt gehandeld overeenkomstig het stappenplan bij traditioneel pesten. Tevens worden de volgende stappen ondernomen door leerlingen, mentor en ouders.

- 1 Bewaar de berichten. Probeer de berichten waarin het pestgedrag voorkomt te bewaren. Vertel leerlingen hoe ze dat kunnen doen (afdrukken, selecteren en kopiëren, chatgesprekken opslaan).
- 2 Blokkeren van de afzender. Leg de leerling zo nodig uit hoe hij/zij de pestmail kan blokkeren.
- 3 Probeer de dader op te sporen. Soms is de dader te achterhalen door uit te zoeken van welke computer op school het bericht is verzonden. Neem contact op met de ICT-coördinator of de systeembeheerder. Het is mogelijk om van het IP adres van de e-mail af te leiden van welke computer het bericht is verzonden. Ook is er van alles mogelijk via de helpdesk.
- 4 Neem contact op met de ouders van de gepeste leerling. Geef de ouders voorlichting over welke maatregelen zij thuis kunnen nemen.
- 5 Verwijs de ouders zo nodig door. Er zijn twee telefoonnummers die ouders kunnen bellen met vragen, namelijk:
 - 0800-5010: de onderwijstelefoon
 - 0900-11131113: de vertrouwensinspectie
- 6 Adviseer aangifte. In het geval dat een leerling stelselmatig wordt belaagd is er sprake van stalking en dan kunnen de ouders aangifte doen. Ook wanneer het slachtoffer lichamelijk letsel of materiële schade is toegebracht, kan de politie worden ingeschakeld. Zo nodig kun je verwijzen naar Bureau Slachtofferhulp (www.slachtofferhulp.nl, tel: 0900-0101)